

КОЛІЗІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ УКЛАДАННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБУ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.

Воробець Наталія Анатоліївна,
здобувач вищої юридичної освіти юридичного відділення
Галицький коледж ім. В'ячеслава Чорновола
Спеціальності «Право», Україна

Науковий керівник: Заплітна Ірина Анатоліївна, адвокат,
канд. юридичних наук, викладач Галицький коледж
ім. Галицький коледж ім. В'ячеслава Чорновола, Україна

Анотація: Стаття присвячена дослідженню та аналізу проблем колізійного регулювання сім'ї та шлюбу в міжнародному приватному праві. На основі вивчення досвіду матеріально-правового регулювання сімейних відносин у законодавстві різних країн автор визначає основні колізійні питання у цій сфері. Досліджуються колізійні проблеми укладення шлюбу, правового регулювання правових наслідків шлюбу.

Розглядаються особливості застосування колізійних формул прикріплення *lex personalis* та *lex loci celebrationis*. Автор аналізує колізійні принципи регулювання сімейних відносин, їх взаємодію. Розглядаються окремі проблеми застосування колізійних норм у регулюванні міжнародних сімейних відносин. У центрі уваги — аналіз норм Закону України «Про міжнародне приватне право», іноземного законодавства та міжнародних актів. Визначаються шляхи подальшого вдосконалення колізійного регулювання сімейних відносин.

Ключові слова: колізійні норми, колізійне регулювання, сім'я, сімейні відносини, шлюб, міжнародне приватне право.

Секція 3. Міжнародне приватне право

КОЛІЗІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ УКЛАДАННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБУ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.

Воробець Наталія Анатоліївна,
здобувач вищої юридичної освіти юридичного відділення
Галицький коледж ім. В'ячеслава Чорновола
Спеціальності «Право», Україна

**Науковий керівник: Заплітна Ірина Анатоліївна, адвокат,
канд. юридичних наук, викладач Галицький коледж
ім. Галицький коледж ім. В'ячеслава Чорновола, Україна**

На сьогоднішній час, майже без винятку кожна країна сучасного світу здійснює правове забезпечення шлюбу.

Досить актуальним постає питання порядку укладення та розірвання шлюбу з іноземним елементом. Станом на сьогоднішній час євроінтеграційний курс України містить у собі таке поширене явище, як еміграція та імміграція, в наслідок чого набувають такі поширення, як укладання шлюбів з іноземцями, які могли б прибути до України на тимчасове місце проживання або працевлаштування, так і шлюб громадянина України з іноземцем на території іншої держави, так як високий відсоток громадян України емігрують за кордон для працевлаштування.

В наслідок укладання шлюбів з іноземним елементом, виникають також випадки необхідності його розірвання. Так, як випадки розірвання шлюбу з іноземним елементом є досить актуальним питанням, то необхідним є визначення особливостей розірвання шлюбу з увагою й на судову практику України.

Сімейні відносини, ускладнені з іноземним елементом, є надзвичайно поширеними. Тому проблема застосування іноземних законів, визнання в Україні актів цивільного стану, зареєстрованих за законами іноземних держав, або ж іноземних судових рішень виникає в багатьох ситуаціях. Щоразу, коли судові або ж інші державні органи будь-якої країни часто зустрічаються із сімейними відносинами, ускладненими із наявністю у них іноземного елемента, відбувається так зване «зіткнення» двох чи більше законів відповідно до чого виникає проблема вибору закону, що у міжнародному приватному праві називається «*колізійною проблемою*» [3, с.100].

Так до прикладу, коли на території України укладається шлюб між особами, які є громадянами різних держав, можна відобразити ряд цікавих питань, що виникають перед тими особами, які одружуються, а саме: за яким

законодавством буде визначатися дотримання так би мовити формальних умов укладення шлюбу, які визначають вимоги до процедури оформлення даного шлюбу між особами, а за яким — матеріальних умов, від наявності чи відсутності яких прямо залежить законність шлюбу.

Варто зазначити, що від правильного вирішення зазначеного колізійного питання залежать цілком конкретні правові наслідки: чи буде вважатися шлюб, укладений в Україні відповідно до закону місця його реєстрації, дійсним і за її межами, чи не отримає він визнання в іншій державі, а отже, не стане розглядатися, як юридичний факт, що прямо породжує певні правові наслідки, та буде віднесений до «шлюбів із недоліками», тобто нестійких. Поряд з цим варто звернути увагу, що поняття «колізії законів» та «вибір права» є умовними, тому що той чи інший із «колізійних» законів обирається відповідними органами не довільно, а відповідно до обов'язкового для них правила щодо вибору закону, так званої «колізійної норми», яка міститься в законодавстві даної країни чи в укладеному нею міжнародному договорі.

Умови укладання шлюбу в різних державах досить часто можуть не збігатися, внаслідок чого шлюб, який укладений із дотриманням усіх вимог у межах певного правопорядку, зовсім не обов'язково буде визнаний в іншій країні. Це відповідно приводить до виникнення такого явища, яке отримало назву «шкутильгаючих шлюбів» який із міжнародно-правової точки зору розуміється як небажаний.

Питання розірвання шлюбу у МПП визнається одним з джерел найбільш гострих і численних колізій, що обумовлюється неоднаковим регулюванням підстав і процедури розірвання шлюбів, а також невизнанням іноземних розлучень у власних юрисдикціях багатьох країн світу. Поряд з тим, що розірвання шлюбів має різнобарвні національні особливості, серед них можна виділити деякі однакові концепції. Так, існують деякі країни, в яких і досі розірвання шлюбу є неможливим, до них відносяться: Аргентина, Парагвай, Ірландія. В інших країнах розірвання шлюбу є можливим виключно за

наявності чітко встановленого обмеженого кола підстав, яке не включає взаємну згоду подружжя (Італія).

У більшості країн розірвання шлюбу допускається, у тому числі за взаємною згодою подружжя (Англія, Бельгія, Данія, Німеччина, Норвегія, Російська Федерація).

В світі існують різноманітні підходи щодо визначення підстав розірвання шлюбу та ставлення до цього. Так у деяких державах, міститься чіткий вичерпний перелік підстав розірвання шлюбу, до яких взаємна згода подружжя не належить (Велика Британія, деякі штати США). Поряд з цим, деякі держави встановлюють окремою підставою для розірвання шлюбу етап *сепарації* – розподільне проживання подружжя протягом певного проміжку часу [3, с.98].

До прикладу, в мусульманських країнах розірвання шлюбу можливе лише за умови дотримання норм шаріату. Для розірвання шлюбу між громадянами України за її межами необхідне дотримання законодавства іноземної держави та проживання подружжя в іноземній державі. Також вони можуть звернутися з позовом, як до суду України, так і до консульських та дипломатичних установ.

У цьому разі застосовуватиметься право України (ст. 289 Сімейного кодексу України) [1]. Відповідно до норм Закону України «Про міжнародне приватне право» припинення шлюбу та правові наслідки припинення шлюбу визначаються правом, яке діє на цей час щодо правових наслідків шлюбу (ст. 63).

Оскільки одним із способів припинення шлюбу є розлучення, то колізійні норми стосовно питань щодо розлучення містяться у міжнародних договорах. Проте чимало договорів про правову допомогу, наприклад з Республікою Куба, не містять колізійних норм щодо розірвання шлюбу.

До розірвання шлюбу застосовується законодавство держави:

а) громадянами якої з подружжя в момент подання заяви чи в момент порушення справи (ч. 1 ст. 23 Кубинського закону); в установу якої подано заяву за умови різного громадянства осіб;

б) спільного місця проживання осіб із різним громадянством; орган якої порушив справу, якщо особи мають різне громадянство та проживають на територіях різних держав [4].

Стосовно майнових відносин подружжя у Законі України «Про міжнародне приватне право» зазначено, про те, що подружжя може вільно обрати для регулювання майнових наслідків шлюбу право особистого закону одного з подружжя або право держави, у якій один з них має звичайне місце перебування, або, стосовно до нерухомого майна, право держави, у якій майно це знаходиться [2].

Суд першої інстанції в своєму рішенні про розірвання шлюбу по справі № 398/4081/16-ц виходить із наступних положень: Питання, які виникають у сфері приватноправових відносин з іноземним елементом у тому числі й питання підсудності судам України справ з іноземним елементом, вирішуються згідно із Законом України «Про міжнародне приватне право» [2].

Закон України «Про міжнародне приватне право» визначає приватноправові відносини як відносини, що чітко ґрунтуються на засадах юридичної рівності громадян, їх вільному волевиявленні, майновій самостійності осіб (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про міжнародне приватне право»). Одночасно хочу зазначити, що ст. 63 Закону України «Про міжнародне приватне право» передбачено, те що припинення шлюбу та правові наслідки його припинення визначається правом, яке діє на даний час щодо правових наслідків шлюбу [2]. На підставі ст. ст.103,110 СК України розірвання шлюбу за рішенням суду можливе, як за спільною заявою подружжя, так і за заявою одного із подружжя [1]. Крім того, у ч. 2 ст. 2 ЦПК України передбачено, що цивільне судочинство здійснюється відповідно до Конституції України, ЦПК України та Закону України «Про міжнародне приватне право».

Також, відповідно до положень ст. 279 СК України, розірвання шлюбу між громадянином України та іноземцем, а також шлюбу іноземців між собою в Україні здійснюється за законом України [1].

Тому, з огляду на сталу практику судів України щодо розірвання шлюбів з іноземним елементом, цей процес є досить доступним та швидким, згідно якого право на звернення мають, як особи одна з яких є громадянином України, які уклали шлюб на території іншої держави, так і особами, які уклали шлюб на території України, в якому одна з осіб є громадянином іншої держави.

При написанні даної статті звертаючи увагу на судову практику, можна дійти висновку, що вона є позитивною та побудована на законі України «Про міжнародне приватне право».

Тому, розірвання шлюбу з іноземним елементом має певні особливості, зазначені в даній роботі, проте це питання не є складним та проблемним, а має шлях вирішення через суд України, окрім того у разі подання такої заяви до іншої держави, суд має право направити цю заяву до суду України, в наслідок чого питання розірвання шлюбу також безперешкодно буде вирішено.

Література:

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення 15.09.2020)
2. Про міжнародне приватне право. Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. Дата оновлення 20.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text> (дата звернення 15.09.2020)
3. Калакура В. Я. Механізми взаємодії колізійних принципів правового регулювання в міжнародному сімейному праві. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2011. №5(8). С. 98–104.
4. Ланцева К. В. Право. Національна академія внутрішніх справ Цивільно-правові аспекти колізійного регулювання шлюбно-сімейних відносин в Україні та Республіці Куба. – 2013.